

Tidsrejse til Haderslev i besættelsestiden

Elevhæfte

Dette hæfte er til videre arbejde med de temaer, som man så og hørte om på “tidsrejsen” tilbage til besættelsestidens Haderslev.

Der er opgaver til begivenheder i Haderslev, men også til, hvad der skete i resten af Danmark under besættelsen.

Til løsning af opgaverne har man brug for en mobiltelefon, der kan scanne QR-koder.

9. april i Haderslev

Scan QR-koden og læs om 9. april i Haderslev.

- Hvad vil det sige at “Haderslev var den eneste by i Danmark, hvor der blev beordret en generel mobilisering den 9. april 1940.”
- Find fotoet på HaderslevWiki. Hvordan gik det med soldaterne på dette foto?
- Fortæl med egne ord om, hvordan kampene i Haderslev foregik.

Kanonstillingen ved Hertug Hans Hospitalet i det sydlige Haderslev klargøres til kamp mod tyskerne. (Kilde: Historisk Arkiv Haderslev)

UDBLIK TIL RESTEN AF LANDET

Filmklip “Danmark besat fra morgenstunden” fra dr.dk/skole
Log på med uni-login

Undersøg, hvad der skete i resten af Danmark d. 9. april 1940

Scan QR-koden og se det lille filmklip, det kan hjælpe dig.

Schalburgtage

Hundevadts udbrændte bygning efter Schalburgtagen d. 20. september 1944
(Foto: Historisk Arkiv Haderslev)

UDBLIK TIL RESTEN AF LANDET

Scan QR-koden

Se filmklippet og fortæl med dine egne ord, hvad Schalburgtage var.

Kildekritik:

Se filmklippet igen og lav en kildekritisk analyse af det.

Brug evt. Rigsarkivets "Guldbog om kildekritik", som du finder her:

Modstandskamp

Rondeel og Isenkræmmeren Skarrenborg (Foto: Historisk Arkiv Haderslev)

UDBLIK TIL RESTEN AF LANDET.

Modstand var også "Flyveblade".

Under besættelsen måtte aviserne ikke skrive kritisk om tyskerne og nazisterne, derfor udgav modstandsfolk såkaldte "illegale flyveblade", hvori man kunne læse om krigens gang ude i verden, men også lokale nyheder om stikkere mv. Disse var selvfølgelig forbudte og man kunne straffes, hvis man var i besiddelse af dem.

Her er et eksempel på et illegalt flyveblad fra Haderslev. Det er fra april 1945.

Haderselev.

Lørdag ved Middagstid kom Stikkeren Niels Riis nordfra paa Cykle sammen med en ung Mand. Ud for Sygehuset foresøgte den unge Mand at undslippe. Han smed Cyklen og løb ned ad Alleen mod Sygehuset og ind i Haverne bag ved Ejendomme Nr. 10 og 12. Niels Riis satte efter ham og trak Pistolen. Den unge Mand blev sinitet af et Stakit, og der lykkedes da Riis, der affyrede 4-5 Skud, at ramme ham vistnok med flere Skud. Manden styrtede om, men udræbte forinden: Leve Danmark. Riis slæbte Manden ud paa Vejen, hvor han anmodede en forbi passerende Soldat om at tage Cyklerne. Soldaten vilde imidlertid gaa videre, men ved Hjælp af sit "Ausweis" fik Riis ham til at assistere. Paa Vejen ned mod Kasernen, faldt den unge Mand Gang paa Gang sammen, og det sidste Stykke Vej maatte han bæres. Den unge Mands Hat, der blev efterladt paa Vejen, var købt i Bræmingsø.

Dette bliver forbeholdt Stikkerens sidste "Bedrift".

Blitz-Mædel hari Søndags holdt Skydesvelser paa Starup Hede.

I sidste Uge afhentede Frihedskæmper Benzina hos Falk. (Falk har Generatorbil)

De tyske Myndigheder har beslaglagt et Hus paa Aastrupvej. Ejeren fik Lov til at tage sit Indbo med, hvilket han ogsaa gjorde. Han benyttede dog Lejligheden til at komme af med et Billede af Førreren ved at "glemme" det paa Væggen. Dette blev af Tyskerne opfattet som en Hentydning, og de blev meget opbragte.

Paa Kreditanstalt Vogelgesangs Kontor, hvor man ogsaa havde et Billede af Førreren, som man ønskede at komme af med, fjernede man det og anbragte i Stedet en Knagerække. Det gælder om at have noget at hænge sin Hat paa.

Ved Pyromsngeneralens Besøg her i Garnisonen i Paasken, var Chefen for Panserskolen, en Oberst, ikke medt paa Kasernen ved Generals Ankomst. Først efter ca. 20 Min. Forløb lykkedes det ved Hjælp af Telefon og Ordansers at kalde Obersten til Stede. Generalen var

meget fortørnet. Han udtalte i skarpe Versinger sin Misbilligelse af Oberstens Mangel paa Respekt og Interesse.

Natten mellem Skærtorsdag og Langfredag skete følgende: Generalen ligger i sin sødste Søvn i Salonvognen paa Jernbaneterrænet, bevogtet af 6 Panservogne og ca. 100 SS og Pansertropper med Maskinpistoler. Ved 5-Tiden bragede en vældig Sølve fra eksploderende Landminer umiddelbart Nord for Kasernen. Generalens Adjutant bliver under sikker Bevogtning sendt af Sted for at indhente Oplysning om, hvad der er paa Færde og faar paa Kasernen det Svar, at det er Oberstens Pansertropper, der holder Øvelse.

Det er dog sivet ud, at Obersten med Øvelsen kun tilsigtede at give Generalen en Tak for sidst, hvilket ogsaa lykkedes.

"Nordschleswigsche Zeitung" er oplyst med at være Organ for de tyske Soldater i Danmark. Oplaget maa paa Grund af Papirmangel skæres ned fra 40.000 til lidt under 10.000. Ogsaa Sideantallet er blevet mindre, saa "Zeitung" er blevet noget slunken.

OM AT "TUE RECHT".

Den herværende Kopi af Hitler, Ludvig Jensen, Ribelandevej, ogsaa kendt som "Tue recht, scheue niemand", har ladet dette Citat, der har staaet paa hans Ejendom i mangfoldige Aar, hugge bort. Naturligvis har der ogsaa været anbragt et V (Verloren-Tegnet) paa Ejendommen, men ogsaa dette er blevet fjernet.

Nu er der kun Skæget tilbage; snart forsvinder ogsaa det - og Ludde- og saa er alles væk - væk.

Arbejderne, der arbejder ved Befæstningslinien ved Skodborg, fik for nogen Tid siden skriftlig Anmodning om at nedlægge Arbejdet. Mange efterkom denne Anmodning. De, der fortsatte Arbejdet, fik for 8 Dage siden en mundtlig Paamindelse, der resulterede i, at Arbejdet nu er saa godt som indstillet.

Arbejderne paa Skrydstrup Flyveplads har faset en skriftlig Anmodning om at nedlægge Arbejdet. Med Brevet fulgte en Revolverkugle, og det oplystes, at hvis

Læs Flyvebladet.

- Hvordan kan man i teksten se, at det er skrevet i besættelsens sidste tid?
- Hvad kan man bruge denne kilde til?
- Er det en troværdig kilde? Begrund dit svar.

De danske nazister i Haderslev

“Spadeslaget” (Foto: Historisk arkiv Haderslev)

Scan QR-koden og arbejd med “Spadeslaget”

Du skal her læse nogle forskellige kilder fra episoden og vurdere om, det var Politi- eller Nazivold, der foregik den dag.

Varemangel.

Kaffekø ved Irma
(Foto: Historisk arkiv Haderslev)

Tobakskø på Gravene
(Foto: Historisk arkiv, Haderslev)

UDBLIK TIL RESTEN AF LANDET

Scan QR-koden og se det lille filmklip "Danmark dyrker tobak"

- Hvad får vi at vide om tobaksproduktion i Danmark under besættelsen?

Se også nogle af de andre filmklip på siden "Husholdning"

- Hvad finder du ellers ud af om erstatningsvarer?
- Hvilke varer tror du, man ville komme til at mangle i dag, hvis der på samme måde blev lukket for handlen med udlandet?

Befrielsesdagene

UDBLIK

Da freden brød ud

Scan QR-koden

Log på med Uni-login og se udsendelsen "24 timer vi aldrig glemmer - 5. maj 1945" (Den varer ca 40 min)

Besvar følgende spørgsmål:

- Hvordan var situationen i Danmark i besættelsens sidste tid?
- Hvad skete der den 4.- 5. maj? Giv eksempler på både glædelige og sørgelige begivenheder.
- I udsendelsen er der en række øjenvidner til begivenhederne. Vælg to øjenvidner ud og beskriv, hvilke følelser de havde i forbindelse med befrielsen.
- Hvem kæmpede mod hinanden i Københavns gader i dagene efter befrielsen? Og hvorfor?
- Hvordan behandlede danskerne i maj 1945 dem, der havde samarbejdet med/ været kærestere med tyskerne?
- Hvad mener du om, hvad der skete i tiden efter befrielsen?